

5. ÜNİTE

DEMOKRATİKLEŞME ÇABALARI

KONULAR

Demokratikleşme Yolunda Atılan Adımlar

Mustafa Kemal'e Suikast Girişimi,
Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Tehditler

İTA.8.5.1.

Atatürk Dönemi'ndeki demokratikleşme yolunda atılan adımları açıklar.

İTA.8.5.2.

Mustafa Kemal'e suikast girişimini analiz eder.

İTA.8.5.3.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye Cumhuriyeti'ne yönelik tehditleri analiz eder.

- Saltanat kaldırılmış ve böylece millî egemenlik ilkesinin sağlanması yolunda adım atılmıştır.
 - Çok partili hayata geçilmesi çalışmaları yapılmıştır.
 - Halifelik kaldırılarak Türkiye Cumhuriyeti'nin laik niteliği güçlendirilmiştir.

Atatürk'ün bu çalışmalarla aşağıdakilerden hangisini sağlamaya çalıştığı söylenebilir?

- A) Demokratikleşme B) Din birliği
C) Kişi hâkimiyeti D) Tam bağımsızlık

- Mustafa Kemal, cumhuriyetin ilanından sonra mecliste yeni partilerin kurulmasını istemiştir. Bu maksatla çok partili hayata geçiş için çalışmalar yapılmış ve yeni partiler kurulmuştur.

Mustafa Kemal'in çok partili hayata geçişle aşağıdakilerden hangisini amaçladığı söylenemez?

- A) Cumhuriyet Halk Fırkası iktidarının sürekliliğini sağlamak
B) Demokrasinin tam olarak yerleşmesini sağlamak
C) Hükûmetin denetlenmesini sağlamak
D) Mecliste farklı görüş ve düşüncelerin temsil edilmesini sağlamak

- Atatürk, "En büyük gerçekler ve ilerleyişler, düşüncelerin serbestçe ortaya konması ve karşılıklı aktarılması ile meydana çıkar ve yükselir." sözleriyle mecliste farklı görüşlerin temsil edilmesini istemiştir.

Buna göre Atatürk'ün;

- I. çok partili sistem,
II. güçler birliği,
III. özgür düşünce

anlayışlarından hangilerini savunduğu söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

- Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratikleşmesi için çoğulculuk ilkesinin hayata geçirilmesi gerektiğini savunan Atatürk, "Mecliste bir muhalefet yok ki ben memleketin durumunu anlayayım. Sen bu görevi yapacaksın." diyerek arkadaşı Ali Fethi Bey'den yeni bir parti kurmasını istemiştir.

Buna göre Atatürk'ün çoğulcu yönetim anlayışıyla aşağıdakilerden hangisini amaçladığı söylenebilir?

- A) Cumhurbaşkanının yetkilerinin artırılması
B) Ordunun siyasetten uzak tutulması
C) Hükûmetin yönetimine son verilmesi
D) Farklı görüş ve düşüncelerin mecliste dile getirilmesi

- Atatürk, toplumda demokrasi bilincinin gelişmesi için mecliste birden çok partinin olmasını savunmuştur. Bu nedenle Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının ve Serbest Cumhuriyet Fırkasının kurulmasını memnuniyetle karşılamış ve desteklemiştir. Ancak kurulan bu partilerin bir süre sonra rejim karşıtlarının toplandığı bir yer olması, partilerin kapanmasına neden olmuştur.

Buna göre Atatürk döneminde siyasi partilerin kapatılmasının aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenemez?

- A) Çok partili hayata geçişin gerçekleşmemesine
B) Cumhuriyet Halk Fırkasının tek parti olarak varlığını sürdürmesine
C) Demokratikleşme faaliyetlerinin hız kazanmasına
D) Hükûmet çalışmalarının denetlenememesine

6. Cumhuriyet Dönemi'nde yapılan bazı çalışmalar şunlardır:

- Halifelik kaldırılmıştır.
- Kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır.
- Cumhuriyet Halk Fırkasının yanında Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulmuştur.

Bu gelişmelerin aşağıdakilerden hangisine ortam hazırladığı söylenemez?

- A) Ulusal bağımsızlığın sağlanması
- B) Ulusal egemenlik anlayışının güçlenmesi
- C) Demokratik devlet yapısının oluşması
- D) Çoğulculuk ilkesinin hayata geçirilmesi

7. Mustafa Kemal Paşa, Türkiye'nin çağdaşlaşması yolundaki fikirlerini hayata geçirmek için aynı düşüncede olanlar ile 9 Eylül 1923'te Halk Fırkasını kurmuştur. Cumhuriyetin ilanından sonra partinin adı Cumhuriyet Halk Fırkası olarak değiştirilmiştir. Cumhuriyet Halk Fırkası, din ve vicdan hürriyeti ile ulusal egemenlik ilkesini partinin temel prensibi olarak kabul etmiş ve 1930'lu yıllardan itibaren devletin ekonomik faaliyetlerde etkinliğini savunmuştur.

Bu bilgilere göre Cumhuriyet Halk Fırkasının aşağıdakilerden hangisine karşı çıktığı söylenebilir?

- A) Devletçilik ilkesine
- B) Kişi hâkimiyetine
- C) Laik devlet anlayışına
- D) İnkıpların yapılmasına

8. Demokrasi ile yönetilen ülkelerin ortak özelliği çok partili sisteme sahip olmalarıdır. Halk, kendi düşüncesi ve isteklerini temsil eden partileri özgür ve demokratik ortamda seçerek yönetime katılır. Demokrasilerde çoğulculuk esas olduğu gibi bütün düşüncelerin de korunması gerekir.

Buna göre,

- I. Siyasi partiler demokrasi için gereklidir.
- II. Demokratik devletlerde insanlar kararlarında özgürdür.
- III. Siyasi partiler, demokrasiye zarar verir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III

9. Serbest Cumhuriyet Fırkası, kurulduktan kısa süre sonra, hükûmetin ekonomi politikasından şikâyet edenlerin, inkılaplara karşı olanların ve saltanat yanlılarının toplandığı bir merkez hâline geldi. Partinin genel başkanı Fethi Bey, çıktığı bir yurt gezisi sırasında cumhuriyet ve inkılap karşıtı gösterilerle karşılandı.

Bu gelişmeler aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Ülkede siyasi gücün el değiştirdiğinin
- B) Toplumun henüz siyasi olgunluğa erişemediğinin
- C) Millet egemenliğinin önündeki engellerin ortadan kaldırıldığının
- D) Cumhuriyet yönetimine bir süre ara verildiğinin

1. Cumhuriyetin ilanından sonra inkılapların birbiri ardına gelmesi, Millî Mücadele'nin lider kadrosu arasında görüş ayrılıklarına neden oldu. Bu kişiler arasında Millî Mücadele'de Mustafa Kemal'in yanında yer alan silah arkadaşları da vardı. Kâzım Karabekir, Rauf Orbay, Ali Fuat Cebesoy, Refet Bele, Adnan Adıvar gibi milletvekilleri Cumhuriyet Halk Fırkasından ayrılarak 17 Kasım 1924 tarihinde Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasını kurdular. Geniş bir katılım ile kurulan bu partide kısa süre sonra rejime yönelik tehdit oluşturan kesimler yer bulmaya başladı.

Bu bilgilere göre,

- I. Fikir ayrılıkları, yeni bir partinin kurulmasını sağlamıştır.
- II. Cumhuriyet Dönemi'nde başlatılan yenilik hareketleri toplumun tamamı tarafından kabul görmemiştir.
- III. Rejim değişikliği yolunda adımlar atılmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

2. 1929 yılında dünyada yaşanan ekonomik buhran Türkiye'yi de etkilemişti. Bu dönemde Cumhuriyet Halk Fırkasının yürüttüğü ekonomik politikalar yeterli olmamış, halk arasında memnuniyetsizliğe neden olmuştu. Bu durum üzerine Mustafa Kemal, farklı ekonomi politikaları geliştirmesi amacıyla o sırada Paris Büyükelçiliği görevinde bulunan Fethi Bey'i (Okyar) yurda davet etmiş ve Serbest Cumhuriyet Fırkasını kurma konusunda teşvik etmiştir.

Buna göre Mustafa Kemal'in Serbest Cumhuriyet Fırkasının kurulmasını istemesinde aşağıdaki amaçlardan hangisinin etkili olduğu söylenemez?

- A) Farklı fikirleri meclise yansıtmak
- B) Mecliste tek sesliliği sağlamak
- C) Katılımcı demokrasi anlayışını güçlendirmek
- D) Alternatif politikalar geliştirmek

3. Millî Mücadele Dönemi'nde; millî egemenliğin sağlanmasına, demokrasinin hayata geçirilmesine yönelik adımlar daha üstü kapalı olarak dile getirilmiştir. Bunun nedeni saltanat ve hilafet yanlılarının tepkisini çekmemektir. Çünkü temel amaç öncelikli olarak millî bağımsızlığın sağlanmasıydı. Bunun için de tüm halkın bağımsızlık düşüncesinde birleşmesi gerekmektedir.

Buna göre,

- I. Millî bağımsızlığın sağlanması için birlik ve beraberliğe ihtiyaç vardır.
- II. Millî egemenlik anlayışı bazı kesimlerce benimsenmemiştir.
- III. Millî Mücadele'de padişah ve halifenin desteği sağlanmaya çalışılmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III

4. Mustafa Kemal ve arkadaşları tarafından kurulan Cumhuriyet Halk Fırkasının programı şöyle özetlenebilir:

"Millî egemenliğin halk tarafından ve halk için yapılmasına önderlik etmek, Türkiye'yi modern bir devlet hâlinde yükseltmek, kanun önünde herkesi eşit kılmak, Türkiye'de kanunları hâkim kılmak, imtiyazsız ve sınıfsız bir halk oluşturmak."

Cumhuriyet Halk Fırkasının programında yer alan bu ifadelerle göre partinin çalışmalarını;

- I. halkçılık,
- II. cumhuriyetçilik,
- III. inkılapçılık

ilkelerinden hangilerine bağlı sürdürdüğü söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

5. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının kurucuları, Cumhuriyet'in ilanı ve halifelîğin kaldırılması gibi konularda Mustafa Kemal ile anlaşmazlığa düştükten sonra Cumhuriyet Halk Fırkasından ayrılarak görüşlerini farklı bir partide dile getirmek istemişlerdir. Mustafa Kemal de bu konudaki görüşünü “Millî egemenlik esasına dayanan ve bilhassa cumhuriyet idaresine sahip olan memleketlerde siyasi partilerin varlığı doğaldır.” sözleriyle ifade etmiştir. O, konuyla ilgili bir başka sözünde “Bizim meclisimizde de iki parti olmalı, hükûmeti denetleme sistemi kurulmalı ve medeni ülkelerin parlamentolarına benzemeliyiz.” görüşünü dile getirmiştir.

Mustafa Kemal'in, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının kurulması karşısındaki yaklaşımına göre,

- I. Demokratik ilkelere olan bağlılığını göstermiştir.
- II. Mecliste farklı görüşlerin temsil edilmesini desteklemiştir.
- III. Çok partili siyasi hayata geçilmesinin destekçisi olmuştur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III

6. Türkiye, 1929 yılında Amerika’da başlayan ve dünyaya yayılan büyük ekonomik krizden en fazla etkilenen ülkelerden biri olmuştu. Ekonomik sorunlar nedeniyle ülkede Cumhuriyet Halk Fırkasına karşı genel bir memnuniyetsizlik havasının doğması üzerine Mustafa Kemal, demokrasiye tam geçişi sağlamak için harekete geçti. Bu amaçla hükûmetin karşısında farklı ekonomi politikalarını savunan bir muhalefet partisinin kurulmasına karar verdi. Bunun için de Paris Büyükelçiliği görevinde bulunan yakın arkadaşı Fethi Bey’i görevlendirdi. Mustafa Kemal’in desteğini alan Fethi Bey, 12 Ağustos 1930’da Serbest Cumhuriyet Fırkasını kurdu.

Bu bilgiler,

- I. Mustafa Kemal, mecliste muhalefet ortamının ortaya çıkmasını desteklemiştir.
- II. Türkiye’de iktidar partisi el değiştirmiştir.
- III. Ekonomik açıdan yaşanan problemler, siyasi alanda da etkisini göstermiştir.

yargılarından hangilerine kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) II ve III

7. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, cumhuriyet tarihinin ilk muhalefet partisidir. Ancak parti uzun ömürlü olmamış, çıkan Şeyh Said İsyanı nedeniyle kapatılmıştır. 1930'lu yıllara gelindiğinde ikinci muhalefet partisi olan Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulmuş ancak kısa bir süre sonra parti kurucusu olan Fethi Bey tarafından kapatılmıştır. Türkiye'nin bu ilk zamanlarda çok partili hayata hazır olmadığı düşünülmüş ve Atatürk Dönemi'nde bir daha çok partili hayata geçiş denemesi yapılamamıştır.

Buna göre verilen durumun aşağıdakilerden hangisini engellediği söylenemez?

- A) Hükûmet çalışmalarının denetlenmesini
B) Toplumun fikirlerinin tam olarak meclise yansımaları
C) Demokratik toplum düzeninin kurulmasını
D) Hükûmette kabine sisteminin uygulanmasını

1. Ali Fethi Bey, Mustafa Kemal'in teklifini kabul ederek 12 Ağustos 1930 tarihinde Serbest Cumhuriyet Fırkasını kurmuştur. Mustafa Kemal, cumhurbaşkanı olarak Cumhuriyet Halk Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası hakkındaki düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

"... Ben şimdi bir babayım. Siz ikiniz de benim çocuklarımsınız. İkinizin arasında bana göre hiçbir ayrılık yoktur. Benim istediğim, sadece memleket işlerinin Büyük Millet Meclisinde açıkça tartışılmasıdır. Büyük Millet Meclisinde, Türk milletin gözü önünde konuşulamayacak hiçbir iş yoktur..."

Buna göre Mustafa Kemal ile ilgili,

- I. Ülkenin çıkarları için çok partili hayata geçilmesini olumlu görmüştür.
- II. Demokratik değerlere bağlılığını ortaya koymuştur.
- III. Tarafsızlık ilkesine uygun davranacağını dile getirmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) I, II ve III

2. 1930 yılında kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkasının resmî programı 11 maddeden oluşmaktaydı. Bu maddelerde genel olarak şunlardan söz edilmiştir:

Programın ilk maddesi, Serbest Cumhuriyet Fırkasını milliyetçi, laik ve cumhuriyetçi olarak tanımlıyordu. İkinci maddede İsmet İnönü Hükûmetinin ekonomik ve mali hatalarına atıflar vardı. Üçüncü madde, bütçe için büyük bir harcama kalemi olan demir yollarına ayrılmıştı. Parti programında bunlardan başka, hak ve özgürlüklerin herkes için geçerli olduğu belirtilirken ekonomide liberalizm anlayışı savunuluyordu. Parti; seçimlerin tek dereceli olmasını isterken Türk parasının değerinin korunmasını, vergilerin halkın durumuna göre toplanmasını, limanlarda tekelliliğin kaldırılmasını, Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun kararlı bir şekilde uygulanmasını, kadınlara siyasi haklar tanınmasını, yabancı sermayenin ülkeye girmesini savunuyordu.

Serbest Cumhuriyet Fırkasının programında yer alan bu esaslara göre;

- I. yaşanan ekonomik sorunlara çözüm bulunması,
- II. eşitlikçi bir toplum yapısının sağlanması,
- III. demokrasinin çoğulculuk anlayışının güçlendirilmesi,
- IV. ekonominin tamamen kendi kaynaklarımıza dayalı olarak geliştirilmesi

durumlarından hangilerinin amaçlandığı söylenebilir?

- A) I ve III B) I ve IV C) I, II ve III D) II, III ve IV

3.

Tek Partili Sistemler	Çok Partili Sistemler
Farklı görüş ve düşünceler ülke yönetiminde temsil edilemez.	Farklı görüş ve düşünceler, ülke yönetiminde kendi istek ve taleplerini dile getirebilir.
Hükûmetin denetlenmesi zordur.	Diğer partiler iktidar partisinin çalışmalarını denetler.
Siyasal iktidar, devamlı ya da uzun bir süre tek partinin elinde bulunur.	Her kesimin özgürce temsilini esas alan çoğulculuk anlayışı esastır.

Bu tabloya göre,

- I. Çok partili sistemlerde iktidar partisinin çalışmaları muhalefet tarafından denetlenir.
- II. Tek partili sistemlerde bazı hak ve hürriyetler kısıtlanmaktadır.
- III. Çok partili yönetimlerde kargaşa ve çatışma hâkimdir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

4. Aşağıda cumhuriyetin ilk yıllarında kurulan siyasi partileri gösteren tablo verilmiştir.

Cumhuriyet Halk Fırkası (1923)	Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (1924)	Serbest Cumhuriyet Fırkası (1930)
• İlk genel başkanı Mustafa Kemal'dir.	• İlk genel başkanı Kâzım Karabekir'dir.	• İlk genel başkanı Fethi Bey'dir.
• 1930'lu yıllarda devletçi ekonomik modeli savundu.	• Liberal ekonomik modeli savundu.	• Liberal ekonomik modeli savundu.
• İki dereceli seçim sistemini savundu.	• Tek dereceli seçim sistemini savundu.	• Tek dereceli seçim sistemini savundu.
• Cumhuriyetçilik ve laiklik anlayışına bağlıdır.	• Cumhuriyetçilik ilkesine bağlıdır.	• Cumhuriyetçilik ve laiklik anlayışına bağlıdır.
• Köklü inkılapları gerekli gördü.	• İnkılapların zamana yayılarak yapılmasını savundu.	• Kadınlara siyasi haklar verilmesini savundu.

Bu tabloya göre cumhuriyetin ilk yıllarında kurulan siyasi partilerle ilgili aşağıdaki yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Millet iradesini esas alan bir yönetim şeklini benimsemişlerdir.
- B) Bütün partiler aynı ekonomik modeli benimsemişlerdir.
- C) Üç parti de aynı seçim sistemini savunmuştur.
- D) Farklı yönetim şekillerinin uygulanması gerektiğini savunmuşlardır.

DEMOKRATİKLEŞME ÇABALARI

Mustafa Kemal'e Suikast Girişimi, Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Tehditler

1. Mustafa Kemal'e karşı düzenlenen suikast girişimi üzerine yapılan soruşturma sırasında suçlu görülenler, İstiklal Mahkemelerinde yargılanarak gereken cezalara çarptırıldı.

Bu bilgiye göre İstiklal Mahkemelerinin aşağıdaki alanlardan hangisiyle ilgili bir görevi yerine getirdiği söylenebilir?

- A) Ekonomi B) Hukuk
C) Dinî D) Siyasi

2. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra Mustafa Kemal'i ortadan kaldırarak siyasal isteklerini gerçekleştirmek isteyenler, 1926 yılında bir suikast planı hazırlamışlar ve Mustafa Kemal'i İzmir seyahatine çıktığı sırada öldürmek istemişlerdir. Mustafa Kemal'in İzmir'e bir gün gecikmeyle gitmesi suikastı engellemiştir. Mustafa Kemal, suikast planını haber aldıktan sonra "Benim naçiz vücudum bir gün elbet toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti sonsuza kadar yaşayacaktır." demiştir.

Mustafa Kemal'in bu sözleri, onun aşağıdaki kişilik özelliklerinden hangisini ortaya koymaktadır?

- A) Akılcılık B) Barışseverlik
C) Vatanseverlik D) İnkılapçılık

3. "Bilelim ki kazandığımız zafer, milletin kuvvetlerini birleştirmesinden ileri gelmiştir. Eğer aynı zaferleri ileride de kazanmak istiyorsak aynı esasa dayanalım, aynı yolda yürüyelim."

Atatürk bu sözlerle aşağıdakilerden hangisinin önemine vurgu yapmıştır?

- A) Millî birlik B) Millî egemenlik
C) Millî ekonomi D) Millî eğitim

4. "Efendiler! Size şunu söyleyeyim ki inkılapçı Türkiye Cumhuriyeti'ni benim şahsımla var zannedenler çok aldanıyorlar. Türkiye Cumhuriyeti, her manası ile büyük Türk milletinin öz ve aziz malıdır. Kıymetli evlatlarının elinde daima yükselecek, ebediyen yaşayacaktır."

Mustafa Kemal

Mustafa Kemal'in bu sözlerine göre İzmir suikastı girişiminin aşağıdakilerden hangisine yönelik olduğu söylenemez?

- A) Saltanat yönetimine
B) Cumhuriyet rejimine
C) Yenilik hareketlerine
D) Çağdaş, laik ve demokratik değerlere

5. Türkiye Cumhuriyeti, kurulduğu günden bu yana birçok iç ve dış tehditle karşı karşıya kalmıştır. Bu tehlikelerin yok edilmesi konusunda Türk milletine bazı görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Bu görev ve sorumluluklar arasında;

- I. demokratik, laik, hukuk devletine sahip çıkmak,
- II. akıl ve bilimi temel alarak bu alanlarda gelişmeye çalışmak,
- III. milletin birlik ve beraberliğini, vatanın bütünlüğünü her şeyin üstünde tutmak

durumlarından hangilerinin yer aldığı söylenebilir?

- A) Yalnız II B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

6. Türk milleti, 15 Temmuz darbe girişimine karşı, ülkesine ve cumhuriyetine sahip çıkmış; darbecilere geçit vermemiştir. O gece yaşananlar, Atatürk'ün “Bir milletin büyüklüğü coğrafi yüz ölçümü ile değil; yüreğinin asaleti, ülküsünün yüksekliği ile ölçülür.” sözünü gerçeğe dönüştürmüştür.

Buna göre 15 Temmuz darbe girişimine kahramanca karşı koyan Türk milletinin;

- I. millî egemenlik anlayışı,
- II. demokratik değerlere bağlılık,
- III. birlik ve beraberlik duygusu

unsurlarından hangileri doğrultusunda mücadele ettiği söylenebilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

7. İzmir suikastının ardından Mustafa Kemal, Türk milletine yaptığı açıklamada şu ifadelerle yer vermiştir: “Ben ölürsem soylu milletimizin beraber yürüdüğü müz yoldan asla ayrılmayacağına güveniyorum; bundan dolayı gönlüm rahattır. Düşmanlarımız istedikleri girişimde bulunsunlar. Onların son ümit çırpınışları bizim inkılap ateşimizi söndüremez. Onların kendilerini zarara, zaman zaman milleti acıya düşüren akılsızlıklarına acıyorum.”

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Mustafa Kemal'in Türk milletinden beklentileri arasında gösterilemez?

- A) İnkılap hareketlerinin devam ettirilmesi
- B) Cumhuriyet Halk Fırkasının tek parti olarak devamlılığının sağlanması
- C) Çağdaş uygarlıklara ulaşma idealinin devam ettirilmesi
- D) Demokratik değerlere bağlılığın korunması

8. Cumhuriyet karşıtları, Mustafa Kemal'i ortadan kaldırarak cumhuriyeti ve onun yarattığı inkılapları ortadan kaldırmayı amaçlamışlardır. Bu amaçla Mustafa Kemal'i İzmir ziyareti sırasında öldürmeyi planlamışlardır. Ancak suikastçılar planın ortaya çıkması sonucunda yakalanmış ve İstiklal Mahkemelerinde yargılanarak cezalandırılmışlardır.

Buna göre Mustafa Kemal'e karşı düzenlenen suikast planının hedefi aşağıdakilerden hangisi olamaz?

- A) Çağdaşlaşma faaliyetlerini engellemek
- B) Millî hâkimiyet anlayışına son vermek
- C) Tek kişi yönetimini ortadan kaldırmak
- D) İlike ve inkılapları ortadan kaldırmak

9. Ülkemize yönelik iç ve dış tehditlere karşı alınması gereken tedbirlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

- Bölücü ve yıkıcı faaliyetlere karşı millî birlik ve beraberlik anlayışı içinde hareket etmeliyiz.
- Tarihimizi iyi bilmeli ve tarihimizden mutlaka dersler çıkarmalıyız.
- Demokratik, laik, hukuk devleti anlayışını korumalıyız.
- Ülkemiz için yapacağımız her şeyde akıl ve bilimi rehber edinmeli, çağdaşlaşma ilkesinden ödün vermemeliyiz.

Aşağıdaki ifadelerden hangisi bu tedbirlere eklenemez?

- A) Bireysel isteklerimizi her şeyden üstün tutmalıyız.
- B) Sorumluluklarımızı daima yerine getirmeliyiz.
- C) Laik devlet düzenine sahip çıkmalıyız.
- D) Millî birlik ve beraberliğimizi korumalıyız.

DEMOKRATİKLEŞME ÇABALARI

Mustafa Kemal'e Suikast Girişimi, Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Tehditler

1. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal, kendisine karşı planlanan suikast girişimiyle ilgili Anadolu Ajansına aşağıdaki demeci vermiştir:

“Boşa çıkarılan suikast teşebbüsünden sonra vatandaşlarımdan aldığım mektup ve telgraflar beni çok mutlu etti. Bu elim olayın benim şahsımdan ziyade cumhuriyetimize ve onun prensiplerine yönelik olduğuna şüphe yoktur. Temeli, büyük Türk milletinin vicdanında, akıl ve şuurunda atılmış olan cumhuriyetimizin, bir vücudun koparılması ile yok olacağını zannedenler çok zayıf akıllı bahtsızlardır. Benim naçiz vücudum bir gün elbet toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır.”

Mustafa Kemal'in bu sözlerine göre,

- I. Türk milleti, verdiği destekle cumhurbaşkanının yanında olduğunu göstermiştir.
- II. Suikast girişiminin asıl hedefi, millet egemenliğini ortadan kaldırmaktır.
- III. Suikastçıların amacı cumhuriyete zarar vermektir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

2. Cumhuriyetimize yönelik içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı bize düşen birtakım sorumluluklar vardır. Bunlar:

- Akıl ve bilimi esas almak.
- Atatürkçü düşünce sisteminden yararlanmak.
- Ülkemize yönelik içeride ve dışarıda oluşan olumsuz propagandalara karşı birlikte mücadele etmek.
- Ülkemizin kalkınması ve insanların daha iyi yaşayacağı koşulları oluşturmak için çalışmak.

Buna göre cumhuriyetimize yönelik tehditlere karşı;

- I. birlik ve beraberliğin sağlanması,
- II. çağdaş değerlerin esas alınması,
- III. halkın refah seviyesinin yükseltilmesi

hangilerinin yapılması gereklidir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

Mustafa Kemal'e Suikast Girişimi, Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Tehditler

3.

Türkiye; Karadeniz, Ege, Akdeniz, Balkanlar ve Orta Doğu'ya hâkim olan konumu ile üç kıta arasında kara ve deniz ulaşım yollarının kesiştiği bir bölgenin odak noktasını oluşturmaktadır. Bu bölge; günümüzde birbirinden farklı siyasi rejimlerin, dinlerin, ekonomik sistemlerin ve askerî güçlerin karşı karşıya geldiği bir bölgedir. Böyle bir ortamda, Türkiye'nin güvenliğine yönelik çeşitli tehlikeler ortaya çıkmaktadır. Bölge ülkelerindeki siyasi, ekonomik ve sosyal dengesizlikler, sınır anlaşmazlıkları, çeşitli devletlerin bölge üzerindeki güç yarışı ve terörizm Türkiye'nin huzur ve güvenliğine yönelik tehdit oluşturmaktadır.

Buna göre Türkiye ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bulunduğu coğrafyadaki istikrarsızlık, güvenlik tehdidi yaratmaktadır.
- B) Güçlü bir ekonomiye sahip olması dış baskılara uğramasına neden olmaktadır.
- C) Coğrafi konum olarak stratejik bir noktada bulunmaktadır.
- D) Farklı yönetim anlayışlarının ve kültürlerin olduğu bir coğrafyada yer almaktadır.

4. Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal kendisine karşı suikast girişiminde bulunan ve yakalanan Ziya Hurşit ve Gürcü Yusuf'la İzmir'de bir otelde görüştü. Ziya Hurşit'e "Seninle bunca arkadaşlık ettik. Hayatıma kastedecek kadar ileri gitmende sebep acaba neydi?" diye sormuştu. Ziya Hurşit, başını eğmiş ama cevap verememişti. Gürcü Yusuf ise "Bana bomba atabilecek miydin?" sorusuna karşılık "Seni gördükten sonra atmazdım." demişti. Bunun üzerine Mustafa Kemal "Ben şahsen intikamdan hoşlanan bir adam değilim. İş mahkemeye aktarılmıştır. Bunun sonucunu beklemek lazımdır. Bu işe karışmaya hakkım yoktur." açıklamasını yapmıştır.

Şerafettin Turan, Türk Devrim Tarihi

Bu alıntıdaki "Bu işe karışmaya hakkım yoktur." sözüne göre Mustafa Kemal'e ilgili;

- I. suçluların en ağır şekilde cezalandırılmalarını istediği,
- II. yargı bağımsızlığına müdahale etmediği,
- III. hukuk devleti anlayışına bağlılığını koruduğu

çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

1. Demokrasi, halkın egemenliğine dayanan yönetim biçimidir. Demokrasilerde halk kendi yöneticilerini belirli bir süre için kendi seçer ve bir sonraki seçim sürecinde ise bu yönetme hakkını isterse elinden alabilir. Demokrasilerde, aynı düşüncedeki insanlar yönetimde etkin olabilmek için bir araya gelerek siyasi partiler kurarlar. Böylece düşüncelerini özgürce söyleyebilir ve sorunlarını tartışabilirler.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi demokrasi-lerde olması gereken unsurlardan biridir?

- A) Mutlak monarşi
- B) Kişi egemenliği
- C) Çok partili sistem
- D) Sınıflı toplumsal yapı

2.

Mustafa Kemal bu sözüyle aşağıdakilerden hangisini vurgulamıştır?

- A) Gelecekte Türkiye'nin karşılaşılabileceği tehditleri
- B) Cumhuriyetin sonsuza kadar yaşayacağını
- C) Türk halkının medeniyet seviyesini yakalaması gerektiğini
- D) Misakımillî hedeflerine ulaşıldığını

3.

1 Kasım 1922	29 Ekim 1923	3 Mart 1924
Saltanat kaldırıldı.	Cumhuriyet ilan edildi.	Halifelik kaldırıldı.

Bu tablodaki gelişmelerin ortak sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Millî egemenlik ilkesinin güçlenmesi
- B) Uluslararası alanda bağımsızlığın sağlanması
- C) Dış politikada barışçı anlayışın esas alınması
- D) Misakımillî sınırlarına ulaşılması

4.

“Tek partili bir mecliste, özellikle o parti, olaylar ve olup bitenlerin ululaştırdığı bir başkanın kurduğu kuruluş olunca, o kuruluşa dayanan hükûmeti sorumluluk esasına dayanan ciddi bir denetleme imkânsız olur. Samimi bir denetleme kurulmadıkça hükûmette ve iş başında bulunanlar da bilinçaltılarında saklı, gizli ve özel emel ve heveslerini, devletin gerçek gereksinimlerinden ayıramazlar. Hükûmeti ve hükûmet adamlarını hatadan ve bu hatalar yüzünden devleti zararlardan korumak için bir muhalif partiye gereksinim açıktır.”

Atatürk'ün bu ifadelerine göre ülkede tek partili sistemin hâkim olmasının;

- I. çağdaşlaşma hareketlerinin aksaması,
- II. hükûmetin yaptığı işlerde denetimden uzak kalması,
- III. iktidarın hata yapmasına müsait bir ortam oluşması

durumlarından hangilerine yol açtığı söylenebilir?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) II ve III

5.

Mustafa Kemal, çok partili hayata geçiş denemelerinin başarısız olmasından sonra mecliste her koşulda bir muhalefet olması için çaba gösterdi. 3 Mart 1931'de Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Başkanı olarak Meclis Grup Başkanlığına gönderdiği yazıda, Cumhuriyet Halk Fırkasının 22 seçim bölgesinde eksik aday göstermesini istedi. Bu seçim bölgelerinde 30 milletvekilinin bağımsız adaylardan seçilmesini amaçlamıştı. Bu amaçla seçmenlere şöyle seslenmiştir:

"Cumhuriyet Halk Fırkasına mensup muhterem seçmen arkadaşlarıma: Yaptığını bilen ve hizmet yolunda tedbirlerine inanan ülkücüler olarak kendimizin eleştirilmesini lüzumlu görüyoruz. Bu sebeptendir ki sizden, fırkama mensup arkadaşlarımdan, bizim programımıza taraftar olmayan adaylara oy vermeniz gibi ağır bir fedakârlık istedim. Bu fedakârlığın memleket idaresi için fırkamızdan mebus seçmek vazifeniz kadar mühim bir amaca adandığına emin olunuz."

Mustafa Kemal'in sözünü ettiği bu uygulamayla;

- I. mecliste farklı görüşlere yer verme,
- II. hükûmet işlerinin denetlenmesini sağlama,
- III. cumhuriyet idaresine geçişi kolaylaştırma

durumlarından hangilerini amaçladığı söylenebilir?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) I, II ve III

6. Atatürk, cumhuriyeti kurma aşamasında, "Orta Çağ geleneklerini aşamamış, halkını temsil etmekten aciz, emperyalistlerin oyuncağı hâline gelmiş bir yönetimi devam ettiremezdik." diyerek saltanatın varlığını eleştirmiştir. Halifelğin saltanatla birlikte olabileceğini savunanlara karşı, İslam ve Türk tarihinden örnekler vererek ikisinin birbirinden ayrılacağını de ortaya koymuştur. Böylece saltanat kaldırılmış ve Türk Devleti'nin cumhuriyet rejimini benimsemesinin önündeki en büyük engel ortadan kalkmıştır.

Bu bilgilere göre Atatürk'ün, aşağıdakilerden hangisini amaçladığı söylenebilir?

- A) Halifelik kurumunun güçlendirilmesi
- B) Ulusal egemenliğin sağlanması
- C) Monarşi rejiminin korunmasını
- D) Türk tarihinin aydınlatılması

7. Ülkemize yönelik tehdit unsurlarının amaçlarından bazıları şunlardır:

- Ülkede anarşi ve terör ortamı yaratmak
- Devlet otoritesini sarsmak
- Devletin, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü parçalamak
- Çağdaş anlayışı yıkmak

Buna göre ülkemize yönelik tehdit unsurlarının hedefleri arasında,

- I. iç çatışmalara neden olmak,
- II. ülkeyi yönetilemez hâle getirmek,
- III. türkiye'nin uygar ülkeler seviyesine çıkmasını sağlamak

durumlarından hangileri yer almaktadır?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) I, II ve III

1. “Büyük Millet Meclisinde ve millet karşısında ulus işlerinin serbestçe tartışılması ve iyi niyet sahibi kişilerin ve partilerin özel görüşlerini ortaya koyarak milletin yüksek menfaatlerini aramak, benim gençliğimden beri âşık ve taraftarı olduğum bir süreçtir.”

Mustafa Kemal Atatürk

Atatürk bu sözüyle TBMM’de;

- I. farklı görüşlerin yer alması,
- II. demokratik bir ortamın kurulması,
- III. hükûmetin her koşulda desteklenmesi

hangilerinin olmasının gerekliliğini savunmuştur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

2.

Atatürk Dönemi'nde Demokratikleşmeye Yönelik Atılan Adımlar		
Büyük Millet Meclisi Açıldı.	Saltanat kaldırıldı.	Cumhuriyet ilan edildi.
Halifelik kaldırıldı.	Çok partili siyasi hayata geçmek için çalışmalar yapıldı.	

Yapılan bu çalışmaların;

- I. ülke yönetiminde milletin iradesini hâkim kılmak,
- II. laiklik ilkesini devlet yönetiminde kalıcı hâle getirmek,
- III. halkın görüşlerinin meclise tam olarak yansımını sağlamak

durumlarından hangilerine yönelik olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

3. Mustafa Kemal Paşa; Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının kuruluşunu; Türkiye’de demokrasinin yerleşmesi ve kısa sürede gelişmesi, farklı görüş ve düşüncelerin temsil edilmesi, hükûmetin denetlenmesi açısından gerekli görmekteydi. Aynı zamanda mecliste birden çok partinin bulunması sayesinde TBMM’nin medeni ülkelerin parlamentolarına benzeyeceğini düşünüyor ve bu partinin kuruluşunu destekliyordu.

Buna göre Atatürk’ün çok partili hayata geçişi desteklemesinin nedeni;

- I. Türk demokrasisinin uluslararası alandaki saygınlığını artırma,
- II. meclisin hükûmet üzerindeki gücünü artırma,
- III. çok seslilik esasına dayalı bir parlamento oluşturma

durumlarından hangileriyle açıklanabilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

4. Cumhuriyetin ilk yıllarında dinî gerekçeler öne sürülerek Şeyh Said İsyanı ve Menemen Olayı gibi bazı olumsuz gelişmeler yaşanmıştır. Cumhuriyetin değerleri ile bağdaşmayan bu gelişmeler sonucunda yaşanan olumsuzlukların, Türkiye Cumhuriyeti’nin hem iç politikasına hem de dış politikasına olumsuz etkileri olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi “isyanların iç politikaya olan olumsuz etkileri” arasında gösterilemez?

- A) Yaşanan isyanlardan dolayı demokrasiye geçiş yavaşlamıştır.
- B) Takrir-i Sükûn Kanunu ile ülkede olağanüstü hâl ilan edilmiştir.
- C) Şeyh Said İsyanı’ndan dolayı Musul meselesi aleyhimize sonuçlanmıştır.
- D) Çok partili siyasi hayata geçiş bir süre askıya alınmıştır.